

Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları

FEL 216 Estetik ve Sanat Felsefesi

7. HAFTA:

Estetik Nesnelere Nelerdir?

Estetiğin ele almanın üç yolu olarak üç farklı nesne sınıflandırılması yapılabilir. Bunlar aynı zamanda üç farklı estetik kuramın da teorik zeminini oluşturuyor olarak ele alınabilir. Estetik önem açısından bu ayrımın açıklayıcı bir işlevi vardır.

Fiziksel nesne ----- Taklit kuramları

İdeal nesne ----- İfade kuramları

Algısal nesne ----- İmgelem kuramları

Bu doğrultuda aşağıdaki pasajı okuyarak, epistemolojik ve estetik alanının kesiştiği bir problem alanı üzerinde yapılabilecek bir tartışmanın başlıklarını listelemeye çalışın. Ortaya konulan farklı türden nesnelere birbiriyle olan ilişkisini ve ne türden yaklaşımların ortaya konulabileceğini görmek önemlidir.

Bunların dışında kalan başka bir nesne türü ortaya konulabilir mi?

“Estetik önem açısından nesnelere, genellikle üç biçimde ele alınabilir. Birincisi ideal nesnelere; ideal nesne, fiziksel olmayan alanda yer alan birincil 'nesne' anlamındadır. İdeal nesne, var olması için düşünülmesi yeterli olan nesnedir. Bunlar, bireysel, kuşatıcı tek bir akla ya da aklın ötesinde, daha geniş organik bir bütünlüğe yerleştirilebilir. Bazı kuramlarda ideal nesnelere oldukça gizemli ve imgelemeleri çok güç olabilir. Ancak ideal nesnelere ilgili ortak deneyimler hepimiz için geçerlidir. Fiziksel nesnelere dünyasında sayılar yoktur, ama bunları kolayca düşünebiliriz. Bunlar, yalnızca düşünüldüğünde var olan nesnelere. Tıpkı sayıların

nesneleri saymada kullanılması gibi, ideal nesnelere de fiziksel nesnelere bir tutulabilir. Böylece, ikinci anlamıyla 'nesne' fiziksel bir nesne olur. Bunlar, kendilerini düşünmemizden bağımsız varlıkları olan, uzamsal ve zamansal bir konuma sahip nesnelere dir. Özdekçiler ideal nesnelere fiziksel nesne konumuna indirger; idealistler ise felsefi anlamda fiziksel nesnelere, ideal nesne konumuna indirgemektedir. Her ikisi de, 'nesne'ye yükledikleri anlamla birbirinden ayrılır.

Estetik için önem taşıyan, üçüncü anlamıyla 'nesne'dir. Bunlar algısal nesnelere dir; kişinin gördüğü, duyduğu, tattığı, kokladığı ya da dokunduğu, algı ediminde nasıl görünüyorsa öyle olan nesnelere dir. Algının nedeni algısal nesne değil algıda görünen nesnedir. Böylece, yuvarlak olan bir şey gördüğümde, algıma neden olan nesne bir başka biçimde de olsa, algısal nesne yuvarlaktır. Renk etkisi oluşturmak için gözüme bastırduğumda, algısal nesne renkli bir imgedir ancak bunun nedeni renkli olan nesne değildir. Algısal nesnelere, fiziksel nesnelere den bu yolla ayırt edilir. Bu nedenle, algısal nesnelere, ideal nesnelere olarak görünebilir. Bunlar akılla ilgilidirler ve düşünölmeleri gerekir. Yine de, algısal nesnelere daima algıda verili olana gönderme yapar. Bir bakıma, bir başka nesneyle olan bağlantı, ideal nesnelere de görölemeyen biçimde dile getirilir. İmgelem, anımsama, düşünme, kavrama, bunların hiçbirisi algı edimi değildir. Bu nedenle bize algısal nesnelere vermezler. İdealistler, fiziksel nesnelere ideal nesnelere indirgedikleri gibi, algısal nesnelere de böyle olduğunu göstermeye çalışabilirler. Ancak ideal nesnelere anlamak için, idealist olmaya gerek yoktur ve algısal nesnelere, ilk adımı atmak için yararlı bir ara nesnelere sınıfıdır. Tüm düşünme ve bilmemizin, algısal deneyimle başladığı biçimindeki deneysel savla yakından ilişkilidirler. Bu yönüyle algısal nesnelere, deneyimlenen temel nesne anlamında düşünebiliriz.” (Dabney Townsend, Estetiğe Giriş, sayfa 105-106).

Söz konusu nesnelere karşılık gelen kuramlar (taklit, ifade, imgelem), bu nesnelere nasıl ele almaktadır? Her bir kuramın söz konusu nesnelere özelliklerine dayanarak söyleyebileceği

olası iddiaları ve yaklaşımları ortaya koymaya çalışınız. Kuramların ana yaklaşımlarıyla, nesnelerin özelliklerini düşünün.

Estetik önem açısından neden algısal nesne önemlidir?

O halde neden diğer nesne türleriyle ilişkilendirilebilen estetik kuramlar söz konusu edilebilmektedir?